

শরৎচন্দ্রের

দণ্ডা

କାହିନୀ

ଚିତ୍ରଲିପି ବିଜ୍ଞାସେର ଲିବେରେମ

ଶର୍ଣ୍ଣଦେର ମୁଖ୍ୟ

"ମୋର ବୀଗା" ଓ "ମାନନ୍ଦଲୋକେ" : ରାବୀନ୍ଦ୍ରମାଥ୍ (ବିଷଭାରତୀର ମୌଜକ୍ୟେ)

ପ୍ରାଙ୍ଗନା : ବିମଳ ଦେ

ମୂର୍ଖିତ : ହେମନ୍ତ ମୁଖୋପାଧ୍ୟାୟ

ଶୀତରଚନା : ପ୍ରଥମ ରାଯ়

ମୃଦୁରମା : ଫୁଲାଲ ଦନ୍ତ

ଅଧିନ ସତ : ଫିରୁତ ବରଣ

ମୂର୍ଖିତରେଣ ଓ ସର୍ବ ପୁଣ୍ୟକାଳୀନ : ଜୋତି ଚାଟିଛୀ

ରଙ୍ଗମଜ୍ଜା : ଭୀମ ମନ୍ଦର

ପ୍ରଥମ କର୍ମଚାରୀ : ଫିଟିଲ ଆଚାରୀ

ପରିଚାଳନା : ଅଜୟ କର

ଚିତ୍ରନାଟ୍ : ମଲିଲ ଦେଲ

ଚିତ୍ରଗଥ : ବିଶୁ ଚତୁରବଂଠୀ

ଶର୍ଣ୍ଣମଧ୍ୟ : ଅକୁଳ ଚାଟିଛୀ, ହିନ୍ଦୁ ଅଦିକରି,

ଅମ୍ବା ଦାନ (ବର୍ଣ୍ଣଶବ୍ଦ)

ଶିରନିର୍ଦ୍ଦେଶନା : ମୋର ପୋଦର

ଅମ୍ବାଦେର ରଙ୍ଗମଜ୍ଜା : ହାଶମ ଜାହାନ

ବାହ୍ୟାଗମା : ହିନ୍ଦୁଗ ବର୍ଜନାର

: ଲେପଥାକଣ୍ଠ :

ହେମନ୍ତ ମୁଖୋପାଧ୍ୟାୟ, ଅରୁକୁଡ଼ି ହୋମ ଚୌମୁରୀ

ଆବହମ୍ବିତ : ଶୁର ଓ ତ୍ରି ଅର୍କେଣ୍ଟ୍ରା

: ସହକାରୀବୁନ୍ଦ :

ପରିଚାଳନା : ହରାଳେ ପାତେ, ଜର ବିରାମ | ଚିତ୍ରଗଥ : ଅରଣ କୁଳ, ପିରିଶ ପାଦିହାରୀ | ମୂର୍ଖିତ : ତି, ବାହ୍ୟାଗମା, ସମ୍ବରେ ତାର | ମୃଦୁରମା : କାଲିନଥ ସହ | ଶିରନିର୍ଦ୍ଦେଶ : ଦୋହନାଥ ଚନ୍ଦ୍ରଭାତୀ | ଶର୍ଣ୍ଣମଧ୍ୟ : ପରୀନ ଦୋହ, ବୀରେନ ମନ୍ଦର | ରଙ୍ଗମଜ୍ଜା : ଦେବାର ଶରୀ | ରଙ୍ଗମଜ୍ଜା : ଅଭିନ ଦାନ, କାଠିକ ଦାନ | ଚିତ୍ରପାତ୍ରଚୂଡ଼ିନୀ : ଅଭିନୀ ତାର, ବିରୀମ ବାନାହୀ, ଫୀଲ ସରକାର, ଫୁଲାଲ ସାଥୀ, ଫିଟିଲ ରାଯ | ଆଲୋକ-ମୃଦୁରମା : ଶୁର, ହିନ୍ଦୁ, ନିତାଟି | ବାହ୍ୟାଗମା : ବିଶୁ ଦାନ | ହିନ୍ଦୁଗି : ଦିନ୍ଦି, ହିନ୍ଦି | ଶ୍ରୀମିଶ୍ର : ନବ-ବର୍ଷାମ | ପରିଚାଳନିଃ : ହୁମାର ବାନାହୀ | ଏଟାର ଅବଦମ : ବୈଦେଶ-ନବରେଶ (ଏସ, ଝୋକାର) |

: କୃତ୍ତବ୍ୟାକାରୀ :

ଆବେଦନାମ ଶରୀ : (ବିଜ୍ଞାନାମ), ପ୍ରଥମ ଓ ଜନମଧ୍ୟ ସଂପର୍କ, ପଞ୍ଚମ ସଂପର୍କ, ଜୋନେଟିକ୍ସ ଗବେରେମ | କେଳ୍ପ୍ରେ-ପ୍ରାର୍ଥି ବିଜ୍ଞାନାମ, କରିକାତା ବିଜ୍ଞିତାମାର୍ଗ |

ବିଜ୍ଞାନ ଗ୍ରାମେ ଆସନ୍ତେ : ବନମାଳୀର ବିରାଟ ଜମିଦାରୀର ଏକମାତ୍ର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ | ଶହରେଟି ଯାହାର, ତାଟି ତାର ମଞ୍ଚକେ ଗ୍ରାମେ ସର୍ବଜୀବ ଉତ୍ତେଜନାର ସମ୍ଭାବ ହେବେ | ଶ୍ୟାମେଜାର ରାସବିହାରୀର ଶାସନ ପ୍ରକାର, ଯେଠେଟି ହୁବୀ ନଥ | ଜମିଦାର କଞ୍ଚାର ମନୋଭାବ ମଞ୍ଚକେ ମବାଇ ଶବ୍ଦିତ | ରାସବିହାରୀ ବିଜ୍ଞାନାମ ପିତ୍ତୁରୁଷ | ତାର ପୁରୁଷ ବିଜ୍ଞାନାମାରୀ | ବନମାଳୀର ହତ୍ତାର ପର ବିଲାସର ଆଗ୍ରହେଇ ବିଜ୍ଞାନାମ ଗ୍ରାମ ଆସନ୍ତେ ହେବୁ |

ବିଷ ମଞ୍ଚକେ ବିଷକ ଆଲୋଚନାର ମଧ୍ୟ ନେବିନ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ବିଜ୍ଞାନର ଯାହା ଅନ୍ତାଶିତକାରେଇ ହାଲିର ହସ ଏକ ହୁମରନ ଘୁରକ | ଭୁକ୍ମିକା ନା କହେ ବିଜ୍ଞାନକେ ବଳେ, ପାଶେର ବାଡୀର ପୂର୍ବ ଗାୟକୁ ତାର ଯାହା | ଜମିଦାର କଞ୍ଚାର ଆବେଦେ ତାମେର ପିତ୍ତୁପିତାମଧ୍ୟେ ବାଂସରିକ ଛର୍ମାପୁର୍ଣ୍ଣା ଏବଂସର ସକ ହେବେ ଚଲେଛେ | ଅଥଚ ଏହି ଏକଟି ପୁଜାକେ କେମେ କରେ ଦୟରି ଗ୍ରାମବାସୀର କହେକଟା ଦିନ ଉଠେବା ଆମନ୍ଦେ ମେତେ ଥାକେ |

ଅ ଯି ଦା ର କ ହା ଆର୍କ, ମ୍ୟାନେଜାରା ଓ ତାଇ | ମେଜାହ ପ୍ରାଙ୍ଗନର ଧରମତେ ବୀଧି ଦେଖ୍ୟା କି ଠିକ ? ବିଲାସ ଉ ତେ ଜି ତ ଭା ବେ ବେଳ ଓଟେ, —ପ୍ରାଙ୍ଗନର ହିଟ୍ଟେଗୋଲେ ଜମିଦାରକ୍ଷାର ଶାସ୍ତ୍ର ବାହିତ ହେବେ ବଳେଇ ତାର ବାବା ନେଇ ଆବେଦେ ଦିଯେଛେନ | କିନ୍ତୁ ବିଜ୍ଞାନାମ ଶାସ୍ତ୍ରଭାବେ କବାର ଦେଇ, —ପ୍ରାଙ୍ଗନ ସକ କରାର ପ୍ରୋତ୍ସମ ନେଇ | ପ୍ରତି ବଚରେର ମତ ଏବାରଙ୍ଗ ପ୍ରକାର ଅହାତିତ ହୋକ |

ବିଜ୍ଞାର ଏହି ସିନ୍ଧାତ ବିଲାସ ଓ ରାମବିହାରୀର କାହେ ମୁଁରୁ ଅପ୍ରତ୍ୟାପିତ । ଅହରେ ଅଗମାତି ହଳେ ରାମବିହାରୀ ହଳୋଶିଲେ ପ୍ରଦେଶାଷ୍ଟରେ ଜଗନ୍ନାଥର ବାଡ଼ୀ ମଧ୍ୟରେ ବିଷଟ ନିଯେ ଆଲୋଚନା କରେ । ଜଗନ୍ନାଥ ଛିଲୋ ବନମାଳୀ ଓ ରାମବିହାରୀର ବାଲ୍ଯବର୍କୁ । ନିଜେର ବାଡ଼ୀ ନନ୍ଦକ ରେଖେ ବନମାଳୀର କାହେ ଥେବେ ପ୍ରତି ଟାକା ଧାର ନିରେଛିଲୋ । ରାମବିହାରୀ ଚାୟ,—ସେଇ ବାଡ଼ୀ ମଧ୍ୟ କରେ ରାମ ଉପାସନା ମନ୍ଦିର ପ୍ରତିକ୍ଷା କରତେ ଏବେ ଏ ବିଷଟ ବିଲାସଙ୍କ ଅଗ୍ରଣୀ । ତାର ମତେ ମହା ଜଗନ୍ନାଥର ଚର୍ଚାଭାବ ଛେଲେ ନରଶେବର ପକ୍ଷେ ପିତ୍ତ୍ଵଳ ଶୋଧ କରା ମନ୍ତ୍ର ମହା ମନ୍ତ୍ର । ତାହାରେ ମନ୍ତ୍ର ଅହମାରୀ ଏହି ପରିଶୋଧେ ସମରଣ ପାର ହେଁ ଗେଛେ । ବିଜ୍ଞା ଦିଶେହାରା । ମନେ ପରେ ଶିତାର ଶେର କଥା—ଜଗନ୍ନାଥର ଛେଲେଟି ଲେ । ତାକେ ମେ ନିରାପତ୍ର କରା ନା ହଇ ।

ବିଲାସ କିନ୍ତୁ ତେଣ ବାଡ଼ୀ ମଧ୍ୟ କରେ । ପ୍ରତିକ୍ଷା ହୁ ରାଜ୍ୟନିର୍ଦ୍ଦିତ । ଆଚାରକଣେ ନିମ୍ନକ ହୁ ବୁନ୍ଦ ଦୟାଳ । ନରେନ ପାରେଟ ଆହେଟ ଆହେ—ଆହି ବିଜ୍ଞା ତାକେ ଚେନେମା । ମେ ଡାକ୍ତର, ଗ୍ରାହର ଲୋକର କାହେ ଅତି ଆଶମ । ଅନଙ୍ଗେ ବିଜ୍ଞାର ଅଷ୍ଟ ମେ ଅଗରିତି ଘୂରକଟିର ପ୍ରତି ମହାତାର ଭରେ ଓଠେ । ତାର ମନ୍ତ୍ରକେ ଅଭ୍ୟନ୍ତର କରେ । ଅବଶେଷେ ଏକଦିନ ବିଲାସର କଥାହେଇ ଜାନନ୍ତ ପାରେ—ହର୍ମାପୁଜାର ଅହମତି ନିତେ ମେଦିନ ଯେ ଆଗରକ ଏମେଲିଲୋ, —ସେଇ ନରେନ । ଚମକେ ଓଠେ ବିଜ୍ଞା । ଆରା ହରିନ ମେ ତାକେ ମେଥେଚେ—ଗ୍ରାହର ନରୀତେ ମାଛ ଧରାତେ—ଦୂରନେର ବହିଥାଓ ହେଁଛେ ।

ମେଦିନ ଅକ୍ଷୟାଃ ବିଜ୍ଞାର ବାଡ଼ୀତେଇ ନରେନକେ ଦେଖୋଯାଇ । ତକଳ ହେଁ ଓଠେ ବିଜ୍ଞା । ନରେନ ନିରିକାରଭାବେଇ ବିଲେ,—ତାର ଶେଷ ମସିଲ “ମାଇକ୍ରୋସକୋପଟି” ବିଜ୍ଞା କରେ ବର୍ମାମୁକ୍ତେ ଚଲେ ଯାବେ । ନରେନକେ ନମ୍ରତରେ ଦେଖାତେ ପାଇ ବିଜ୍ଞା । ନିଜେଇ ସଞ୍ଚିତ କିମ୍ବାତେ ଚାୟ ।

ବାର୍ଷିକ ବ୍ରାହ୍ମିଂଦରେ ତିନି ଏଗିରେ ଆମେ । ବହ ଆୟାଞ୍ଜିତ ଏମେହେମ ବାଇରେ ଥେବେ । ଦୟାଳେର ବାଡ଼ୀତେ—ଏମେହେ ତାର ଭାଗୀ ନଲିନୀ । ନରେନର ସାଥେ ନଲିନୀର ଶରିଯର ଗଢ଼େ ଓଠେ ଅଧିଷ୍ଠ ଦୟାଳେର ଚିକିତ୍ସାକେ କେନ୍ଦ୍ର କରେ । ବିଜ୍ଞା କିନ୍ତୁ ହୁ ବୋବେ । ଉଭୟର ଅଧିକରତା ତାର ମେ ମନକୁ ମହାକେ ଡେବେ ଲିତେ ଚାୟ ।

ଏହିକେ ରାମବିହାରୀ ଦୀରେ ଦୀରେ ତାର ଜାଲ ବିତାର କରେ । ପୁତ୍ର ବିଲାସର ସାଥେ ବିଜ୍ଞାର ବିବାହ ଦେଇ ମୁଁରୁ ଜମିଦାରୀଟା ମଧ୍ୟ କରେ ନିତେ ହେବେ ।

ବିଜ୍ଞା ନିମ୍ନଲିଙ୍ଗ । ବିଲାସ ତାର କାହେ ଅନ୍ତର ଅଧିକ ନରେନ? ମେନ ମେ ଦୂରେ—ନଲିନୀର ସାଥେ ତାର ଘନିଷ୍ଠିତା । ତୌର ବେଦନା ଓ ଅଭିନାନ ଜନ୍ମିତା ବିଜ୍ଞା ଅବଶେବେ ରାମବିହାରୀ ତୈରୀ କରା ବିଲାସ ଓ ତାର ବିବାହରେ ଅନ୍ତିମାର ପରେ ମାକର ଦୟେ ।

সংগীত

(১)

বারে সন্মুক্তে দেশাসৰ সই বলনা কে দেজন
ও তার নাম জানিনে, খাম ভাবিনে
মন তর উচ্চিল
বলনা কে দেজন।

আহা মালীটি শালে
অলে শীত ধুবা—
চিকনিয়া দেব দেন
মৌল কলে ধুবা—
আবি মানক পেছে দে তাৰ
গট ঝীৱা হ'ল মন
বলনা কে দেজন।

এই ছুরু বস্তু কালে,
কি দে আবার হোলা—
বহুনা উড় দেন মোৰনে লাগিল—
আবি দিন বাত কৈল মৰি
তাৰেই দেবে অকারণ
বলনা কে দেজন।

—শ্ৰেণীৰ বাব

(২)

মোৰ বীণা ওঠে কোন থেনে বালি
কেৱল দুল কুল

মৰ অৱৰ কল্পিত আৰি
নিখিলের জৰু শৰে।

আদে কোন তৰিণ অলাভ, উড়ে বদনাকল আৰ—
আলোকের সুতা বলন সুলাট অধীন আনন্দে।
অথৰ আৰন থাকে, বিদ্যুৰ সোৰি থাকে
অজ্ঞত নেই তালে বালে, কুলতালি পৰন পুজে।
কাৰে পৰ-পৰলাঙ-কাশি, কুল কুলে অলিন ভাৰা
সৰীৰণ বৰুৰ হারা।—

উন মন কোন বৰগৱে।

—বৰীৰনাথ

(৩)

আৰানভোকে সহলাভোকে বিৱাজ সতা হুন্দে।
মহিমা তৰ উচ্চাসিত হৃষিগুণ থাবে।
বিজৰাপুণ মণিলুণ বেঁচিত রাখে।
আহুতাৰকা চৰ্ষণ্টগুণ মালুল স্বত বেগে
কলিহে পাৰ, কলিহে বান, অৰূপ কিমে।
বহুনীৰ কৰে নিবৰ, মোহৰ মুখ শোঁকা—
কলপুৰ—চৰ্তাৰ—হৃষেৰ বাণে।
বহু ভীৰুন বৰলীৰিন তিৰনুতন ধাৰা,
কলুণা তৰ অবিভায় জনম-মৰণে।
মেহ-হোৱা কৰি ভক্তি কোমৰ কৰে আপ
কত সারুন কৰো বৰ্ষণ সন্তাপ হৰণে।
জৰুতে তৰ কী মহোৎসন, মৰন কৰে বিষ
শিসলুন মুৰাপুণ—বিঞ্চ শৰণে।

—বৰীৰনাথ

১. কল্পায়ণে :

বিজয়া : ভুঁচিত্রা সেন। মৱেন : মৌমিনু চট্টোপাধ্যায়।
রাসবিহারী : উৎপল দত্ত। বিলাসবিহারী : সমিত কঙ্ক।

দয়াল : শ্রেলেন মুখোপাধ্যায়।

নলিমো : মুমিত্রা মুখোপাধ্যায়।

যা : জিলিব, বিলীপ বহু, দল শীমানি, ধৰেণ চৰবতী, অপৰ গাঁথ, কমল মহুবৰ, শান্তি চাটকী, অৱেশ দাম, কলিব দাম, মুলীল বাব, কালিসদ চৰবতী, বিদ্যমা মুখাজী, গৱিতো চৌধুৰী, শকি মুখাজী, লক বহু, পচীন চৰবতী, হৰন দত্ত, কীলীপ আচার্ধ, পৰৱ দে, অৱবিদ্য দিনহা, আশীৰ মহুবৰ, বিহুৰ দাম, শীতা দে, মীতা মুখাজী
এবং আৰও অনেক।

প্রচার ও অনসংযোগ : শ্রেলেন মুখোপাধ্যায়

চূড়িও সামাই কে-অপাহোঁকি মোমাইতি ও কালকাটা মুক্তোন
চূড়িও গৃহীত। আৰ, বি, দেহোৱাৰ তৰাবানে ইতিয়া কিমু ল্যাবোৱোতো
চিত্র পৰিমুক্তি ও অক্ষেত্ৰ, শবদসহ সংস্কৃতাপ গৃহীত।

বিশ্ব-পৱিবেশনা :

চিৰলিপি ফিল্ম।

• চিরলিপির চিরসন্তার •

অজয় কর ও বিমল দে প্রযোজিত
শরৎচন্দ্রের

পরিণীতা

পরিচালনা : অজয় কর। সংগীত : হেমন্ত মুখোপাধ্যায়।
শ্রেণি: সৌমিত্র * মৌসুমী * বিকাশ * শমিত * অমুভা

রাষ্ট্রপতি পুরস্কার বিজয়ী
রবীন্দ্রনাথের

আল্যদান

পরিচালনা : অজয় কর। সংগীত : হেমন্ত মুখোপাধ্যায়।
শ্রেণি: সৌমিত্র * নন্দিনী * সাবিত্রী * শৈলেন * ভাসু

বিমল দে প্রযোজিত
বে বেখানে দাঢ়িক্ষে

পরিচালনা : অগ্রগামী। সংগীত: ওস্তাদ বাহাদুর খান।
শ্রেণি: কাবেরী * দীপঙ্কর * বিশ্বনাথ * কেরাণী * মহুয়া।

সম্পাদনা : শৈলেশ মুখোপাধ্যায়। চিরলিপির প্রাচার ও জন-সংযোগ বিভাগ
কর্তৃক প্রকাশিত। হাশনাল আর্ট প্রেস, কলিকাতা-১৩ কর্তৃক মুদ্রিত।